

УДК: 658.15**М. В. ПЕТА**, канд.екон.наук, доц., НТУ «ХП»;**Н. І. ШИМКО**, магістр НТУ «ХП»

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

В статті досліджено та проаналізовано сутність поняття «діагностика фінансового стану». Запропоновано власне визначення цього поняття. У статті розглядається сутність та основні складові економічної безпеки. Проаналізовано відомі методичні підходи до діагностики фінансового стану підприємства. Узагальнено існуючі підходи до вибору системи показників та обрано ті, які доцільно використовувати в діагностиці фінансового стану підприємств України.

Ключові слова: фінансовий стан, діагностика, фінансові показники, фінансова безпека підприємства, рентабельність, фінансова стійкість, стратегії розвитку.

Вступ. Діяльність підприємств в умовах ринкової економіки пов'язана з необхідністю підвищувати конкурентоспроможність продукції та послуг шляхом безупинного підвищення ефективності використання ресурсів і підприємницьких можливостей підприємства. Сьогодні однією з важливих умов для успішного функціонування і розвитку всієї сфери підприємництва є економічна безпека підприємства. Вона представляє собою певний стан корпоративних ресурсів підприємства, за якого гарантуються найбільш ефективне їх використання та запобігання негативному впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізуючих факторів. Для забезпечення економічної безпеки необхідно постійно аналізувати фінансовий стан, проводити обґрунтоване наукове дослідження фінансових відносин і руху фінансових ресурсів у процесі фінансово-господарської діяльності кожного підприємства, тобто проводити діагностику фінансового стану суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження окремих теоретичних і практичних аспектів формування підходів до оцінки рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання неодноразово здійснювалися у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких: В. Пономарьов та Г. Козаченко, Д. Ковальов та І. Плетнікова, Є. Олейников, М. Бендіков, Л. Гончаренко та ін. Разом з тим, аналіз наукових публікацій дозволяє констатувати той факт, що в цих розробках існує низка невирішених питань, щодо застосування єдиного підходу до визначення рівня економічної безпеки та формування інформаційно-аналітичного забезпечення такої оцінки. Аналізуючи публікації за темою діагностики фінансового стану підприємства,

слід відзначити значне збільшення їх чисельності за останні роки, що підтверджує надзвичайну актуальність теми, обраної для дослідження.

У працях Лук'янової В. В., Гетьмана О.О., Сметанюк О.А., Копчака Ю.С., Москаленко В.П., Пластуна О.Л. та інших науковців розглядається сутність та різноманітні методи діагностики фінансового стану підприємства. Методичні підходи, принципи та методи діагностики розглядаються у працях С.В.Приймака, Черниша С. С.

Слід відзначити також, що у більшості даних робіт розглядаються лише окремі аспекти діагностики, яку часто визначають лише як напрямок економічного аналізу, що значно зменшує її значення та обмежує сферу застосування.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності діагностики фінансового стану, як основного індикатора рівня економічної безпеки підприємства та інструмента управління економічною безпекою підприємства.

Постановка проблеми. У кризових умовах розвитку економіки зростає актуальність питань, пов'язаних з вибором та уніфікацією системи методів та показників оцінки економічної безпеки підприємства, оскільки саме правильний вибір, послідовність та методика розрахунків, дозволить розробити ефективний механізм для якісного покращення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Відсутність уніфікації не дозволяє однозначно оцінювати реальний фінансовий стан різних підприємств. Тому метою статті є дослідження та вибір складу показників, що найбільш точно визначають фінансовий стан підприємств України.

Виклад основного матеріалу. Серед основних завдань системи економічної безпеки можливо виокремити наступні: вибір оптимальних антикризових стратегій та інструментарію; нейтралізація кризових явищ; усунення причин і наслідків кризи; забезпечення ефективної діяльності підприємства. Формування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання вимагає оцінювання їхнього фінансового стану, здійснення моніторингу використання потенціалу підприємства.

Практика свідчить, що оцінка рівня економічної безпеки підприємства за окремими функціональними складовими (рис.1), на основі статистичних методів досить ускладнена, оскільки більшість з них не піддаються чіткій формалізації.

Найбільш конкретне уявлення про стан економічної безпеки надають саме фінансові характеристики. Фінансова стійкість є узагальнюючою якісною характеристикою здатності підприємства забезпечити процес

розширеного відтворення у довгостроковому періоді і у той же час є складовою частиною системи економічної безпеки на підприємстві. Формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання передбачає використання аналітичного інструментарію діагностики фінансового стану.

Рисунок – Функціональні складові економічної безпеки підприємства (узагальнено авторами на основі [1, 2]).

В діагностиці фінансового стану першорядна увага приділяється ефективності використання технічних, матеріальних і фінансових ресурсів, підвищенню продуктивності праці, прискоренню оборотності оборотних коштів, рентабельності виробництва. Тому діагностику фінансового стану можна віднести до найважливішого засобу контролю виробничо-господарської діяльності підприємств і організацій. Існуючі методи та підходи діагностики дозволять гнучко реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, активно втручатися у хід виробничих процесів і постійно змінюваних господарських ситуацій, сприяти зменшенню ризику, пов'язаного з невизначеністю й вибором альтернативних рішень з управління господарськими ситуаціями, формування рекомендацій для прийняття зважених і адекватних управлінських рішень.

Таким чином, одним з інструментів успішного прогнозування та управління рівнем економічної безпеки підприємства є діагностика його фінансового стану.

На сьогодні в науковій літературі можна зустріти різні підходи до визначення поняття «діагностика фінансового стану», досі не вироблена єдина концепція, не визначено її зміст і функції (табл. 1).

Узагальнюючи різні підходи науковців, можна запропонувати наступне визначення цього поняття: діагностика фінансового стану – це процес оцінки стану об'єкту, що дає змогу виявити проблеми його функціонування, причини

Таблиця 1 – Аналіз підходів до визначення поняття «діагностика фінансового стану»

Автор	Визначення підходу
Муравйов А.І.	діагностика фінансового стану - спосіб встановлення характеру збоїв нормального перебігу господарського процесу на підставі типових ознак, властивих тільки даному об'єкту. Автор акцентує увагу лише на аналізі і контролі відхилень від нормального перебігу господарської діяльності підприємства. Але це не розкриває повністю зміст діагностики, її потенційні можливості як сучасного управлінського інструменту. Крім того, поняття "нормальний перебіг господарського процесу" може трактуватися неоднозначно, що не дозволяє зробити кінцевих висновків про стан об'єкту дослідження [3].
Градов А.П., Кузін В.І., Данілочкіна Н.Г.	діагностика фінансового стану - напрямком економічного аналізу, що дозволяє виявити характер порушення нормального перебігу економічних процесів на підприємстві [3].
Родіонова Н. В.	діагностика фінансового стану – це встановлення діагнозу ненормального стану об'єкта дослідження, яке необхідне для вироблення стратегії і тактики господарської поведінки підприємства в умовах швидко мінливої кон'юнктури [4]. Автор пропонує проводити діагностику стану підприємства в двох напрямках: 1) фінансове та техніко-економічне діагностування з економічної точки зору, що передбачає періодичне дослідження відповідних аспектів стану підприємства з метою уточнення тенденцій розвитку всіх видів діяльності, положення в траєкторії життєвого циклу і потім прийняття економічно і соціально обґрунтованих рішень для корегування; 2) організаційне діагностування як система методів, прийомів і методик проведення досліджень для визначення цілей функціонування господарюючого суб'єкта, способу їх досягнення, виявлення проблем і вибору варіанту їх вирішення [3].
Гетьман О.О., Шаповал В.М.	діагностика фінансового стану – спосіб розпізнавання соціально-економічної системи за допомогою реалізації комплексу дослідницьких процедур і виявлення в них слабких ланок і "вузьких місць" [5].
Коротков Е.М., Беляєв А.А., Валовий Д.В.	діагностика фінансового стану – визначення стану об'єкту, предмету явища або процесу управління через реалізацію комплексу дослідницьких процедур, пошук в них слабких ланок та "вузьких місць" [6].
Вартанов А.С., Сокиринська І.Г., Соколовська З.Н.	З позицій системного підходу економічна діагностика дозволяє не тільки всебічно оцінювати стан об'єкта в умовах неповної інформації, але і виявляти проблеми його функціонування, а також визначати шляхи їх вирішення, враховуючи коливання параметрів системи. Вартанов А.С. вказує на суттєві відмінності діагностики від аналізу, які не враховуються багатьма авторами: "на відміну від економічного аналізу, який направлений на вивчення динаміки економічних показників, діагностика дозволяє ще й виявляти структуру зв'язків між цими показниками, щільність та динаміку цих зв'язків" [3].
Сметанюк О.А.	діагностика фінансового стану - ідентифікація стану об'єкта через реалізацію комплексу дослідницьких процедур, направлених на виявлення домінуючих факторів такого стану, симптомів та причин виникнення проблеми або можливих ускладнень, оцінку можливостей підприємства реалізувати стратегічні і тактичні цілі, підготовку необхідної інформаційної бази для прийняття рішення». Діагностика покликана забезпечувати комплексне виявлення, аналіз, ліквідування та прогнозування проблем підприємства з метою забезпечення прийняття випереджувачих управлінських рішень, спрямованих на досягнення його стратегічних та тактичних цілей [7].
Приймак С.В.	Запропоновано таке поняття як «фінансова діагностика» – синонім до поняття «діагностика фінансового стану». «Фінансова діагностика – це процес ідентифікації якості фінансового стану підприємства та визначення чинників, які впливають на його фінансові параметри» [8].
Бень Т.Г., Копчак Ю.С.	діагностика фінансового стану – оцінка фінансового стану підприємства за допомогою поглибленого та експрес-аналізу, які виявляють проблемні зони підприємства і причини їх виникнення [9, 10].

їх виникнення та визначити тенденції фінансово-економічного розвитку підприємства.

Діагностика фінансового стану передбачає розрахунок фінансових коефіцієнтів та порівняння їх фактичних значень з нормативними. Даний метод є найбільш доступним, потребує лише інформації фінансової звітності, є не трудомістким.

Серед чинних в Україні офіційних методик діагностики доцільно визначити:

- Методику проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій, затверджену наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.1997р. №81. Ця методика охоплює всі основні напрямки фінансово-господарської діяльності підприємства та її кінцевий висновок дає змогу визначитись про подальший фінансово-економічний стан та перспективи суб'єкта господарювання. Недоліками є обмеженість через конкретну цілеспрямованість методики та суб'єктивність висновків експерта, але за кількістю наявних показників, обсягом охоплення аспектів діяльності підприємства та сукупною трудомісткістю процесу оцінки її можна вважати найбільш оптимальною для замовників та виконавців.

- Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені Наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. №14 у редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 р. №1361. Перевагою зазначених рекомендацій є те, що в них наведені чіткі ознаки фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства та приховуваного банкрутства, відсутні громіздкі розрахунки. Їхнім недоліком є обмеженість через цілеспрямованість методики, а також те, що спеціальну увагу сфокусовано лише на декількох важливих фінансових показниках, техніці їх розрахунку та оцінці ймовірного банкрутства. Ці рекомендації здебільшого призначені для використання в процесі провадження справи про банкрутство, до якого залучаються судді, що не мають спеціальної економічної освіти.

- Методику аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. №170. В цій методиці вперше були враховані галузеві особливості при визначенні нормативів коефіцієнтів оборотності активів, рентабельності діяльності та рентабельності власного капіталу [11].

- Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджено наказом Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26.01.2001р.

№49/121. В цих Положеннях основну увагу приділено показникам оцінки майнового стану підприємства та показникам ліквідності та платоспроможності, детально розглядаються та вивчаються показники оцінки ділової активності (оборотності). При цьому досить розгорнуто аналізуються показники рентабельності, тобто слід зазначити, що дана методика є однією з найбільш детальних та таких, що надають можливість комплексно та розгорнуто оцінити фінансовий стан досліджуваного господарюючого суб'єкта. Але у Положенні № 49/121 розроблено тільки єдині нормативні значення для підприємств різних видів економічної діяльності, відсутня сегментація рівнів фінансової стійкості та зміст і порядок проведення аналізу виробничо-господарської діяльності [12].

- Порядок проведення оцінки фінансового стану бенефіціара та визначення виду забезпечення для обслуговування і погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, затверджено наказом Міністерства фінансів України 1.04.2003р. № 247. Перевагою цієї методики є те, що при проведенні оцінки фінансового стану Враховується галузевий фактор. Згідно цього порядку висновки про фінансовий стан бенефіціара робиться на основі економічної інтерпретації отриманих значень інтегрального показника (Z) та коефіцієнта покриття боргу.

Зазначені нормативні документи висвітлюють загальні напрями аналізу та встановлюють основні методичні засади проведення діагностики фінансового стану підприємств. Різниця між вищезазначеними методиками полягає в обсязі, глибині охоплення напрямів діяльності підприємства, що підлягають дослідженню. Вищезазначені методичні підходи мають характерні недоліки, обумовлені сферою їх вживання і спрямованості. Їх загальний недолік полягає в тому, що критичні значення показників не враховують специфіки діяльності підприємства (галузі) і розвитку зовнішніх економічних умов.

Цільове призначення цих нормативних документів - надання методичної допомоги фахівцям і спеціалістам стосовно прийняття рішення про визнання структури балансу підприємства задовільною (незадовільною), підприємства – платоспроможним (неплатоспроможним), оцінки результатів господарської діяльності, виявлення факторів, які позитивно чи негативно вплинули на показники роботи підприємства.

Наукові методики діагностики фінансового стану і загрози банкрутства розроблюються для практичного використання та застосовуються на вибір і у разі потреби фінансовими аналітиками, менеджерами, спеціалістами з економічної безпеки та антикризового управління.

Огляд робіт з питань діагностики фінансового стану підприємства

засвідчив, що вчені виділяють різні групи показників, керуючись при цьому певним класифікаційним критерієм. Павленко О. І. та Данильчук І. В. під час формування цільових напрямків діагностики фінансового стану підприємства беруть до уваги наявність різних груп зацікавлених осіб (кредитори, інвестори, власники, менеджери), що зумовлює відмінність в інформації для користувачів. Москаленко В.П., Пластун О.Л. виділяють групи фінансових коефіцієнтів залежно від особливостей діяльності підприємства. У табл. 2 розглянуто існуючі підходи до вибору системи показників для діагностики фінансового стану.

Таблиця 2 - Існуючі підходи до вибору системи показників для оцінки фінансового стану підприємства

Автор	Показники
Павленко О. І.	За рівнем значущості виділяє таку послідовність груп показників: група показників першого рівня - оборотність активів; другого - рентабельність; третього – фінансова стійкість; четвертого - ліквідність підприємства (а не лише активів) та його платоспроможність. Надзвичайно важливим аспектом при діагностиці фінансового стану підприємства вважає оцінку активів, що використовують для розрахунку окремих показників. Так, зокрема при розрахунку показників ліквідності і платоспроможності враховують усю дебіторську заборгованість за оцінкою їх у балансі. Однак при цьому слід враховувати, що такий актив, як дебіторська заборгованість, яка вважається у світовій практиці досить ліквідною, для вітчизняних підприємств не є такою. В Україні дебіторська заборгованість підприємства часто є сумнівною. У разі, коли підприємство визнає сумнівною частину дебіторської заборгованості, при розрахунках показників ліквідності, на думку науковця, треба враховувати чисту дебіторську заборгованість (рядок 160 балансу) [13].
Данильчук І. В.	Виділяє такі основні фактори, що необхідно визначати у діагностиці фінансового стану: виконання фінансового плану і поповнення в міру потреби власного оборотного капіталу за рахунок прибутку, а також швидкість оборотності оборотних коштів. Сигнальним показником, в якому проявляється фінансовий стан є платоспроможність підприємства, тобто його здатність своєчасно задовольнити платіжні вимоги постачальників сировини, матеріалів, техніки згідно з господарськими угодами, повертати банківські кредити, проводити оплату праці персоналу, вносити платежі в бюджет [14].
Москаленко В.П., Пластун О.Л.	Виділяють для діагностики фінансового стану підприємств наступні групи показників: показники оцінки майнового стану підприємств, прибутковості, ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності, фінансової стійкості і стабільності, ділової активності, акціонерного капіталу і т.п. Серед показників оцінки майнового стану підприємства вважають найбільш доцільним

	<p>розрахунок коефіцієнту зносу основних засобів, адже він є одним з найбільш проблемних показників на підприємствах України, а динаміка його значень багато в чому розкриває зміни в інших показниках (коефіцієнт відновлення основних засобів, коефіцієнт вибуття основних засобів). Серед коефіцієнтів рентабельності виділяють показник рентабельності активів, оскільки він дає загальну картину за ступенем прибутковості діяльності, причому в масштабах усього підприємства, а не окремих складових його діяльності. Для оцінки ліквідності, платоспроможності і кредитоспроможності рекомендують використовувати коефіцієнт покриття загальний, коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів, оскільки вони, з одного боку, характеризують загальну захищеність підприємства, а з іншого – найменше залежать від особливостей діяльності того чи іншого підприємства та локальних і незначних флуктуацій у структурі балансу. Значення більшості показники ділової активності багато в чому визначаються специфікою діяльності того чи іншого підприємства, його відносинами з контрагентами, тому для діагностики, на їхню думку, доцільно взяти коефіцієнт оборотності активів, оскільки він дає загальну картину ефективності використання активів, а також коефіцієнт фондівіддачі основних засобів, оскільки ключовою статтею активів балансу підприємства є його основні засоби, а, отже, ефективність саме їх використання необхідно оцінити та проаналізувати при аналізі ефективності діяльності підприємства [15].</p>
--	---

Діагностика поточного фінансового стану в системі економічної безпеки підприємства дає змогу оцінити наслідки тих стратегічних рішень, які були прийняті і виконувались в попередні роки, що дає змогу оцінити ефективність управління підприємством, виявити сильні і слабкі сторони діяльності підприємства, розробити стратегії розвитку підприємств (рис. 2).

Для побудови системи діагностики рівня економічної безпеки необхідно представити модель підприємства як сукупність підсистем.

Використовуючи типові методики аналізу фінансово-господарської діяльності, тобто розглядаючи окремо складові діяльності підприємства, не можливо отримати повне уявлення про економічну систему. Тому необхідно розглядати ці підсистеми комплексно і отримувати інтегральний результат діяльності.

Вибір стратегій залежить від розвитку ситуацій перспективного, поточного і оперативного характеру. З методологічної точки зору при обґрунтуванні загальної стратегії необхідно враховувати, перш за все, рівень економічного розвитку підприємств, що й дозволяє визначити діагностика поточного фінансового стану.

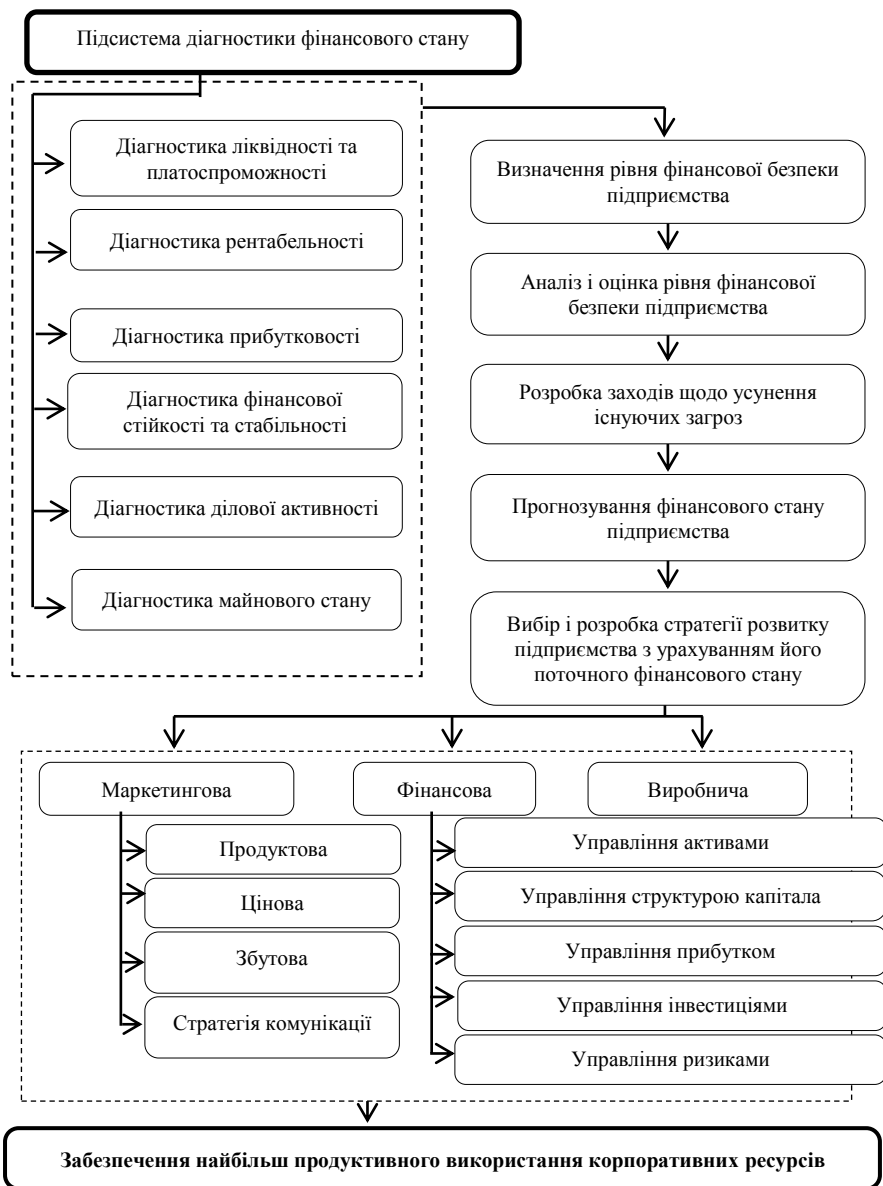

Рис. 2. – Діагностика фінансового стану у системі економічної безпеки підприємства

Висновки. Підсумовуючи вище зазначене, можна зазначити, що кожне підприємство повинно самостійно визначати набір показників, який би комплексно оцінював фінансовий стан підприємства як з погляду ризиків, так і ефективності діяльності.

Проведений аналіз також дозволяє зробити висновок про те, що в умовах сучасних ринкових відносин діагностика фінансового стану в системі економічної безпеки підприємства є особливо необхідною, і повинна бути спрямована на подальший економічний і соціальний розвиток підприємств, зміцнення їх фінансового стану, підвищення ефективності використання господарського потенціалу. Застосування підприємствами діагностичних процедур дозволить оцінювати не лише наслідки прийняття поточних і стратегічних рішень, але й визначати можливі перспективи його розвитку. Вчасно й правильно проведена діагностика фінансового стану дозволить підприємству запобігти кризового стану та зможе попередити банкрутство.

Список літератури 1. *Судакова О.І.* Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства Економічний простір №9, 2008 **2.** *Штамбург Н.В.* Складові економічної безпеки підприємства ISSN 2074-5370. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2011. № 1 (4) **3.** *Лук'янова В. В.* Сучасний стан теоретичних основ діагностики діяльності підприємства Вісник Хмельницького національного університету 2009, № 3, Т. 1. **4.** *Родионова Н.В.* Антикризисный менеджмент / Родионова Н.В. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 223 с. **5.** *Гетьман О.О.* Економічна діагностика : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.О.Гетьман, В.М. Шаповал – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с. **6.** Антикризисное управление: [учеб.] для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / [Э. М. Коротков, А. А. Беляев, Д.В.Валовой и др.] ; ред. Э.М. Коротков. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 431 с. **7.** *Сметанюк О.А.* Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління: Автореф. дис.... канд. екон. наук / 08.00.01. / О.А. Сметанюк – Хмельницький : Хмельницьк. нац. ун-т, 2006. – 22 с. **8.** *Приймак С.В.* Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу : Автореф. дис.... канд. екон. наук / 08.00.08. / С.В. Приймак. – К. : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2007. – 23 с. **9.** *Бень Т.Г.* Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України. – 2002, № 6. – С. 53-61. **10.** *Копчак Ю.С.* Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/10735> **11.** *Нусінов В.Я., Нусінова Я.В.* Вартісні показники кризового стану гірничо-збагачувальних комбінатів Вісник Криворізького національного університету, вип. №31, 2012 **12.** *Гнилицька А.А.* Порівняльний аналіз методик оцінки фінансового стану підприємств в Україні Харківський національний економічний університет, Україна http://www.rusnauka.com/18_ADEN_2013/Economics/10_141555.doc.htm **13.** *Павленко О.І.* Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства / О.І. Павленко// Бізнес-навігатор. Науково-виробничий журнал. – 2010.– №2(19).– С.72–78. **14.** *Данильчук І. В.* Сутність фінансового стану підприємства та пошук управлінських рішень щодо забезпечення його ефективності / І. В. Данильчук // Економічний вісник університету: Збірник наукових праць. – 2011. – № 17/2. **15.** *Москаленко В.П., Пластун О.Л.* Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа для діагностики його банкрутства Механізм регулювання економіки, 2006, № 2.

Надійшла до редколегії 15.11.2013

УДК: 658.15

Діагностика фінансового стану як інструмент управління фінансовою безпекою підприємства / М. В. Рета, Н. І. Шимко // Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний

прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2013. - № 67 (1040) - С. 80-89. Бібліогр.: 15 назв.

В статье исследовано и проанализировано сущность понятия «диагностика финансового состояния». Предложено собственное определение этого понятия. В статье рассматривается сущность и основные составляющие экономической безопасности. Проведен анализ известных методических подходов к диагностике финансового состояния предприятия. Обобщены существующие подходы к выбору системы показателей и определены те, которые целесообразно использовать в диагностике финансового состояния предприятий Украины.

Ключевые слова: финансовое состояние, диагностика, финансовые показатели, финансовая безопасность предприятия, рентабельность, финансовая устойчивость, стратегии развития.

The essence of "Diagnosis of financial condition" is investigated and analyzed in the article. Own definition of this concept is offered. The essence and main components of economic security are examined. The known methodological approaches to the diagnosis of the financial condition of the enterprise are analyzed. The existing approaches to the selection of indicators are summarized and indicators that should be used in the diagnosis of the financial condition of enterprises in Ukraine are selected.

Keywords: financial condition, diagnosis, financial indicators, financial security of enterprise, profitability, financial stability, development strategy.

УДК 65.014.1

В.А. ЧЕРЕПАНОВА, канд. економ. наук, НТУ «ХПІ»

А.Ю. ЮНУСОВА, студентка НТУ «ХПІ»

АДАПТИВНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Досліджено існуючі підходи щодо виділення чинників, які впливають на ефективність управління підприємством. Встановлена відповідність чинників ефективності управління основним характеристикам існування системи управління. Виділено напрями групування чинників внутрішнього середовища, встановлено їх перелік та досліджено характер впливу на ефективність управління підприємством для створення адаптивної системи управління підприємством.

Ключові слова: інформаційна система, адаптивна система, інформаційні потоки, управління, адаптер.

Вступ Останніми роками на відміну від поглядів, що домінували раніше, з'явилася концепція управління організацією, відповідно до якої підприємство по своїй економічній природі потребує ефективного управління. Мінливість середовища господарюючих суб'єктів, додає особливу актуальність і значущість дослідженню сучасної системи управління підприємством. Реалізацію властивості адаптивності можливо здійснити за допомогою формування адаптивної системи управління